

Освіта є одним з основних прав людини, що закріплене у 26 статті Декларації прав людини, Конституції України та в галузевих законах. Четверта ціль сталого розвитку ООН до 2030 року, виконання якої здійснює також і Україна, передбачає «забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх».

Один зі способів навчання та засвоєння інформації – це візуалізація. Це означає перетворення абстрактної інформації на графічні зображення, що полегшує засвоєння матеріалу та запам'ятовування його на довший термін. Візуалізація може бути корисною при навчанні будь-якої теми, включаючи правові знання. *Застосування візуалізації на уроці сприяє набуттю учнями необхідних компетенцій та надає можливість розв'язувати такі дидактичні завдання:* забезпечувати науковість навчання; розвивати пізнавальні інтереси й здібності учнів; забезпечувати здобуття учнями більш ґрунтовних знань; прискорювати темп вивчення та запам'ятовування навчального матеріалу; активізувати самостійну роботу учнів.

Інтернет-майданчики, такі як ТікТок, стають усе популярнішими серед користувачів, особливо молоді. ТікТок є соціальною мережею, де користувачі можуть ділитися короткими відео, музикою, використовувати вбудовані ефекти та фільтри. Таким чином, *він може бути ефективним інструментом для візуалізації правових знань.*

Ураховуючи зацікавленість здобувачами освіти соцмедійного застосунку ТікТок, вирішено було уроки з основ правознавства надавати саме через цю платформу. Це китайський соцмедійний застосунок для створення та поширення відеофайлів і онлайн-трансляцій, а також найпопулярніша платформа для коротких відео. Застосунок дозволяє користувачам створювати музичні, танцювальні, комедійні та інші відео тривалістю до 3 хвилин, але зазвичай до 15 секунд. За даними статистики, ТікТок має понад 1 мільярд активних користувачів по всьому світу, більшість із них – представники молодіжної аудиторії.

Я створила акаунт у ТікТок [tiktok.com/@basicspravo](https://www.tiktok.com/@basicspravo). У профілі опублікувала «*Основи правознавства для школярів! Вивчаємо свої права та обов'язки разом!*». Довелося вивчити програми для створення та монтування коротких відео, одна з них CapCut – це безкоштовний та якісний відеоредактор. Для себе вирішила, щоб зацікавити та мотивувати учнів, необхідно надавати інформацію більше в казковій чи ігровій формі, тому використала мультфільмредактор фотографій ToonApp – це найкращий додаток, щоб легко мультфільмувати себе.

Правова інформація може бути візуалізована через короткі відео, де показуються ситуації, що стосуються певних правових питань. Це можуть бути приклади порушення правил дорожнього руху, правил поведінки в громадських місцях, правил працевлаштування та інші. Такі відео можуть бути викладені зі спеціальними або неформальними поняттями. Таким чином, візуалізація може бути великим допоміжним інструментом для зрозуміння складних правових концепцій.

Також візуальні засоби, які використовуються в ТікТок, можуть бути ефективним способом навчання правових понять і принципів. Наприклад, короткі відео зі стилізованими персонажами, які демонструють правильні та неправильні дії, можуть бути цікавим і запам'ятовуваним способом навчання.

Крім того, *TikTok* може допомогти у підвищенні правової грамотності молодого покоління. За даними досліджень, молоді люди віддають перевагу коротким і змістовним форматам відеоконтенту, тому *TikTok* може стати ідеальним каналом для передачі правових знань молодим людям.

Однак, необхідно звернути увагу на те, що правова грамотність має бути підтримана різними методами, включаючи традиційну освіту й навчання. Крім того, ***потрібно бути обережними при використанні візуальних засобів у TikTok, щоб уникнути спотворення правових понять і принципів.***

Наприклад, створення відео зі стилізованими персонажами, які порушують закон, може створити неправильні уявлення про те, що можна дозволяти собі в реальному житті. Тому при використанні візуальних засобів у *TikTok* для навчання правових понять необхідно враховувати важливість точності та правильності передачі інформації.

Отже, візуалізація правових знань і навчання в *TikTok* може стати ефективним способом підвищення правової грамотності та зважених причин можуть знижувати рівень довіри до правосуддя.

Зокрема, візуалізація правових знань може бути корисною для підвищення рівня правової грамотності серед молодого покоління. *TikTok* є однією з найбільш популярних соціальних мереж, особливо серед підлітків і молоді, тому він може стати ефективним інструментом для поширення правових знань та забезпечення доступу до інформації про права та обов'язки громадян.

Проте використання TikTok для візуалізації правових знань може мати свої виклики. Зокрема, важливо дотримуватися принципу точності та достовірності інформації, яка подається в такому форматі. Неправильно трактовані або неправомірні правові норми можуть призвести до негативних наслідків, включаючи помилкові рішення в повсякденному житті.

Також важливо враховувати можливість поширення неправильної або неповної інформації через соціальні мережі. У зв'язку з цим потрібно забезпечити можливість перевірки інформації та джерел, які використовуються для створення відео. Важливо забезпечити захист персональних даних користувачів і дотримуватися правил їх обробки.

Крім того, *важливо визначити цільову аудиторію та дотримуватися її потреб, інтересів.* Правова інформація може бути складною для сприйняття середньою або молодією аудиторією, тому важливо забезпечити доступність та зрозумілість поданої інформації.

Крім зазначеного вище, є інші плюси *TikTok* для навчання правових знань.

1. *Доступність.* *TikTok* є безкоштовною платформою, доступною для всіх користувачів із доступом до Інтернету. Це дозволяє учасникам освітнього процесу отримати доступ до навчальних матеріалів у будь-який час та з будь-якого місця.
2. *Зручність використання.* *TikTok* пропонує короткі та зрозумілі відео, що дозволяє учням/ученицям швидко й ефективно засвоювати складні правові терміни та концепції. Відео можна переглянути кілька разів, щоб повністю зрозуміти матеріал.
3. *Інтерактивність.* Користувачі *TikTok* можуть коментувати та ставити лайки під відео, що дозволяє залучити до навчання більше людей і створити активну спільноту. Коментарі можуть доповнити й уточнити матеріал, що було викладено у відео.
4. *Креативність.* *TikTok* дозволяє створювати короткі відео з використанням різноманітних ефектів і фільтрів, що дозволяє вчителю/вчительці бути творчими та привабливими для учнів/учениць.

Необхідно звернути увагу також на недоліки використання TikTok

1. *Неповний контекст.* Короткі відео на TikTok не завжди можуть передати повний контекст і деталі правової проблеми. Це може призвести до неправильного розуміння правових питань і відсутності повноцінного навчання.
2. *Недостатня глибина.* Також короткі відео на TikTok можуть бути недостатньо глибокими для поглибленого вивчення складних правових термінів і концепцій. Це може вплинути на якість навчання та знання, отримані учасниками освітнього процесу.
3. *Недостатній контроль якості.* Хоча TikTok дозволяє коментувати та ставити лайки під відео, немає гарантії на якість і точність наданих правових знань. Це може призвести до поширення неправдивої інформації та помилкових тверджень.
4. *Обмеження часу.* Короткий формат відео на TikTok може бути обмежено в часі та недостатньо для викладання всієї необхідної інформації щодо правових питань. Це може призвести до поверхневого розуміння матеріалу й недостатньої підготовки учнів/учениць.

Мені подобається з перших уроків мотивувати учнів для вивчення предмета основ правознавства. За основу беру українські казки. Українські казки – це не тільки джерело народної мудрості та моралі, але й своєрідний «проєкт» національної правової культури. У казках передається низка правил, норм і цінностей, а також показується, які наслідки чекають на тих, хто порушує закон. Однак, навіть у казках можна знайти приклади порушення права та незаконних дій. За допомогою TikTok я змогла більше вмотивувати учнів до вивчення предмета.

Посилання на власну сторінку надала учням. Найвідомішу казку «Колобок» можна переглянути за посиланням [7]. Учні зацікавили мої елементи уроків, і тому наступне відео вони створили самі[8].

Головним героєм є колобок, який, покинувши дім, вирушив у подорож і зустрів на своєму шляху різних звірів, які хотіли його з'їсти. Кожен із них, порушуючи закон, намагався зловити колобка без дозволу власника. Таким чином, ми бачимо порушення права власності та права на недоторканність особи.

Українська Конституція встановлює низку законів, прав і свобод, які гарантуються кожному громадянину. У казці «Колобок» можна виділити декілька статей Конституції, які можуть бути порушені:

Стаття 24. Гарантії права на життя. У казці «Колобок» відбувається вбивство колобка, що суперечить гарантіям права на життя.

Стаття 41. Свобода пересування та вільний вибір місця проживання. У казці «Колобок» колобок змушений рухатися та змінювати місце проживання без власної волі через небезпеку, що створюють йому інші персонажі.

Стаття 46. Свобода думки та слова. У казці «Колобок» деякі персонажі намагаються пригноблювати колобка через його розмір, висловлюючи дискримінаційні думки.

Стаття 50. Право на судовий захист. У казці «Колобок» немає жодної згадки про те, щоб колобок отримав справедливий судовий захист після того, як його було вбито.

Ці порушення статей Конституції України нагадують нам про важливість дотримання прав і свобод кожного громадянина.

Продовжуючи тему правопорушення в казках, з'явилися відеоролики на основі казки «Рукавичка». Казка «Рукавичка» – це фольклорний твір, який не містить у собі прямих порушень кримінального чи адміністративного законодавства. Проте, можна

виділити деякі моменти, які можуть відповідати певним статтям Кримінального та Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Необґрунтована агресія та насильство – у казці ведмідь нападає на тварин і має намір завдати шкоди героям казки. Це може відповідати статті 125 (Погроза вбивством або заподіяння тілесних ушкоджень) Кримінального кодексу України.

Порушення правил догляду за дітьми – у казці маленька рукавичка неслухняно втікає від бабусі та дідуся, що може спричинити небезпеку для її життя та здоров'я. Це може відповідати статті 184 (Неналежне виконання батьківських обов'язків) Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Приховування інформації – у казці герої намагаються приховати свої дії від ведмеда, що може відповідати статті 383 (Приховування від органів дізнання або слідства відомостей про злочин) Кримінального кодексу України.

Стаття 193 Кримінального кодексу України передбачає кримінальну відповідальність за злочини проти власності, зокрема за крадіжку майна. У казці «Рукавичка» можна знайти елементи крадіжки, оскільки головна героїня забрала рукавичку, яка належала іншій людині, і використовувала її як свій житловий будинок без дозволу власника. Таким чином, у казці можна знайти елементи порушення статті 193 Кримінального кодексу України. Проте, слід зазначити, що казка – це художній твір, а не реальна ситуація. Тому порушення права власності в казці не є підставою для кримінальної відповідальності, але може бути використане як приклад некоректної поведінки та порушення етичних норм [9].

У казці «Лисичка- сестричка та сірий вовк» розповідається про особливості риболовлі. Наприклад, згідно із Законом України «Про рибальство та рибне господарство» у зимовий період (з 1 грудня по 30 квітня на території України) забороняється риболовля водних біоресурсів на території рибогосподарських територій усіма способами, крім використання риболовних сіток і багрів.

Якщо порушення заборон на риболовлю взимку передбачено місцевими нормативними актами або спеціальними умовами, то порушення цих норм може бути кваліфіковано як адміністративне правопорушення і притягти відповідальність згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Казки є багатим джерелом народної мудрості та моралі, вони нагадують нам про важливість дотримання законів і правил у житті кожного громадянина. Тому на уроках правознавства можна використовувати такі казки:

- «Золота рибка» (головний герой казки порушує договір, який він укладав із золотою рибкою: це нагадує про те, що в договірних відносинах необхідно дотримуватися умов, які були взяті на себе);
- «Ріпка» (у цій казці дід не міг вирвати ріпку з городу, тому запросив на допомогу всіх своїх родичів і знайомих; вони всі разом порушили право на власність того, хто вирощує рослини, але на кінець казки все ж удалося дістати ріпку: це нагадує про те, що порушення права на власність не завжди може бути покаране, але воно все ж необхідне для того, щоб зберігати громадський порядок);
- «Коза-дереза» (у цій казці коза-дереза не могла дістатися до верхівки дерева, де знаходилися її діти, тому запросила на допомогу тварин, які не мали на це жодного права: це нагадує про те, що порушення права на власність може призвести до конфліктів і протистоянь між людьми).

Проте, варто зауважити, що казка є художнім твором, і її персонажі та ситуації не повинні розглядатись у контексті реального життя.

Для вивчення програмового матеріалу я створила ролики за такими темами: «Ти – споживач» [10], «Шлюб і сім'я» [11], «Умови шлюбу» [12], «Як стати власником» [13], «Конституція України» [14], «Органи державної влади» [15] та інші.

У наш час соціальні мережі стали потужним інструментом комунікації, а також джерелом інформації та знань. ТікТок є однією з найпопулярніших соціальних мереж, яка має мільярди користувачів по всьому світу.

Навчання з використанням ТікТок може стати дієвим способом візуалізації правових знань і викликати інтерес до права в молодого покоління. Відео на ТікТок можуть бути короткими й цікавими, відображати повсякденні ситуації та реалії, що допомагає зрозуміти складні юридичні поняття.

Проте, важливо враховувати, що право – це складна та серйозна наука, а саме відео не може замінити повноцінне навчання в закладах освіти. Також необхідно пам'ятати, що правова інформація має бути точною та достовірною, що може стати проблемою при використанні соціальних мереж, де з'являється багато недостовірної інформації.

Отже, можемо зробити висновок, що навчання з ТікТок є корисним доповненням до повноцінного навчання, яке сприяє візуалізації та усвідомленню правових знань, але при цьому важливо бути обачними й перевіряти інформацію.

У своєму блозі публікую ролики, які створюю сама, а також додаю відеоролики своїх учнів. Візуалізація допомагає учням швидше запам'ятати та засвоїти матеріал на належному рівні. А головне, навчальні ролики дають змогу навчатися будь-де та в будь-який час. Для розповсюдження своїх навчальних відеороликів використовую різноманітні хештеги, такі як #школа, #право, #роботи учнів, #prostopravo, #law&order тощо.

І в підсумку моя фраза для ТікТок: «Хочете дізнатися більше? Підпишіться на [tiktok.com/@basicspravo](https://www.tiktok.com/@basicspravo)»

Список використаних джерел

1. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – с. 141. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> б.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV// Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: станом на 20.03.2023 //Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
5. Сімейний кодекс України [Електронний ресурс]: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 21-22, ст.135. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
6. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с.
7. Казка «Колобок» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.tiktok.com/@basicspravo/video/7013789208569580806?is_copy_url=1&is_from_webapp=v1.
8. Казка «Колобок» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.tiktok.com/@basicspravo/video/7015238769397779717?is_copy_url=1&is_from_webapp=v1
9. Казка «Рукавичка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vm.tiktok.com/ZMYvABqNg/>
10. «Ти – споживач» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vm.tiktok.com/ZMYvAEuHJ/>
11. «Шлюб і сім'я» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vm.tiktok.com/ZMYvDRQLK/>
12. «Умови шлюбу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vm.tiktok.com/ZMYvDFb9G/>
13. «Як стати власником» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vm.tiktok.com/ZMYvAvyHB/>
14. «Конституція України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vm.tiktok.com/ZMYvDRTnQ/>
15. «Органи державної влади» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vm.tiktok.com/ZMYvDNsb7/>